

ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
ในภาพยนตร์สเปนและไทย
Social Factors Affecting Gender Diverse Individuals
in Spanish and Thai Films

ดารีกันต์ โคตรชนะ¹, เฟื่องเกษ ทองวันชัย² และศิริพร เนตรสุริวงศ์³
Darikarn Kotchana¹, Fuangket Thongwanchai² and Siraporn Netsuriwong³

^{1, 2, 3}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1, 2, 3}Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1, 2, 3}Khon Kaen University

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมที่สะท้อนในภาพยนตร์ LGBTQ+ และเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมของไทยและสเปนที่สะท้อนในภาพยนตร์ LGBTQ+ โดยงานวิจัยชิ้นนี้เป็นทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากภาพยนตร์ 4 เรื่อง โดยเป็นภาพยนตร์จากประเทศสเปน ได้แก่ Todo sobre mi madre (1999) และ La mala educación (2004) ของผู้กำกับ Pedro Almodóvar ภาพยนตร์จากประเทศไทย ได้แก่ เรื่องรักแห่งสยาม (2007) และดิว ไปด้วยกันนะ (2019) ของผู้กำกับมะเดี่ยว ชูเกียรติ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทางคณะผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดบริบททางสังคมที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ+ โดยแบ่งออกเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม จากนั้นนำข้อมูลมาคำนวณร้อยละ และแจกแจงแบบสถิติเชิงพรรณนา จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อกลุ่ม LGBTQ+ ในสเปนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือปัจจัยด้าน

การศึกษาและศาสนา คิดเป็นร้อยละ 16.7 และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบริบททางสังคมที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ+ ในประเทศไทยมากที่สุดก็มีผลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาเป็นปัจจัยด้านครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 33.3 และพบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่พบในภาพยนตร์ LGBTQ+ ของไทย และสเปนเป็นประเด็นเดียวกัน คือ การตีตรา (Stigma) ซึ่งเป็นแนวคิด มุมมอง หรือความรู้สึกของคนในสังคมที่ส่งผลกระทบต่อตัวผู้ถูกตีตรา เกิดขึ้นมาจากความไม่รู้จักความไม่เข้าใจ อคติ และการเหมารวม โดยส่งผลกระทบอย่างมากต่อกลุ่ม LGBTQ+ ซึ่งมักถูกตีตราในประเด็นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มคนรักร่วมเพศสู่การติดเชื้อเอชไอวี (HIV) สร้างความเกลียดชังให้เกิดขึ้นในสังคม และส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ไร้ความเท่าเทียมต่อกลุ่ม LGBTQ+

คำสำคัญ: ภาพยนตร์ LGBTQ+, การตีตรา, บริบททางสังคม

Abstract

The purposes of the study were to investigate the social factors that affected LGBTQ+ in Spanish and Thai films, and to compare the social factors reflected in Thai and Spanish LGBTQ+ films. This paper aims to collect data from 4 films, namely *Todo sobre mi madre* (1999), *La mala educación* (2004) directed by Pedro Almodóvar, *Love of Siam* (2007) and *Dew* (2019) by Ma Diao Chukiat. To analyze the data, social factors were divided into 5 factors, which were family, education, religion, economy, and environment factors. The results of Pedro Almodóvar's films showed that the most influential factors affecting the social context towards LGBTQ+ in Spain were environmental factors, accounting for 50%, followed by education and religious factors contributing 16.7%. Ma Diao Chukiat's film has the same result with environmental factors, representing 46.7%, this has the greatest impact on the social context towards the LGBTQ+ in Thailand and family factors following at 33.3%. Both Spanish and Thai LGBTQ+ films highlight environmental factors, particularly the stigma surrounding LGBTQ+ identities. This stigma arises from societal ignorance, misconceptions, biases, and stereotypes, all of which contribute to negative perceptions of LGBTQ+ individuals. This is particularly evident in the stigmatization surrounding homosexual relationships and the association with HIV transmission, perpetuating prejudice and fostering discriminatory practices against the LGBTQ+ community.

Keywords: LGBTQ+ films, stigma, contextual factors

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นศาสตร์แห่งความบันเทิงแขนงหนึ่ง มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในฐานะ “สิ่งจรรโลงใจ” สามารถสร้างความบันเทิง และบรรเทาความเครียดให้กับมนุษย์ได้ ทั้งนี้ ภาพยนตร์มีอิทธิพลต่อสังคมโลกมาอย่างยาวนาน เนื่องจากเป็นตัวสะท้อนถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิต ศีลธรรม และบริบททางสังคม ณ ขณะนั้น อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการปลูกฝังค่านิยมอันหลากหลายให้กับผู้คนในสังคม ดังนั้น ภาพยนตร์จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สามารถสร้างสรรค์หรือเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้เนื้อหาของภาพยนตร์เริ่มมีการสอดแทรกประเด็นต่าง ๆ ที่กำลังเป็นกระแสผ่านการบอกเล่าเรื่องราวโดยใช้ภาพและเสียงเป็นสื่อกลางในการชักจูงผู้ชมให้เกิดความสนใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการนำเสนอ การสร้างสรรค์ภาพยนตร์เริ่มมีความหลากหลายและกลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในศตวรรษที่ 20 โดยในช่วงแรกภาพยนตร์มักแสดงออกถึงความรักของเพศชายและเพศหญิง ศาสนา และการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่เมื่อเวลาผ่านไปบริบททางสังคมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงจุดสิ้นสุด อุตสาหกรรมภาพยนตร์ก็ได้รับความนิยมอย่างสูงจนสร้างรายได้มหาศาล จนกลายเป็นอีกหนึ่งสื่อที่สนับสนุนและสร้างความเปลี่ยนแปลงในด้านความเท่าเทียมให้เกิดขึ้น มากไปกว่านั้น อุตสาหกรรมสื่อและความบันเทิงทรงอิทธิพลเป็นอย่างมากในการพัฒนาและยกระดับความคิดของคนในสังคมให้เปิดโอกาสและยอมรับกับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น เห็นได้จากการที่ทั่วโลกได้ร่วมกันผลักดันด้านความหลากหลายทางเพศผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เพลงหรือภาพยนตร์ เพราะกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือ LGBTQ+ เป็นหนึ่งในประเด็นทางสังคมที่มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง

ปัจจุบันสังคมทั่วโลกเริ่มมีค่านิยมทางเพศที่เปลี่ยนแปลง อันนำไปสู่ความหลากหลายทางเพศ สังคมไม่สามารถตัดสิน ‘เพศ’ ตามเพศทางชีวภาพของแต่ละบุคคลได้ การแสดงความรู้สึกโดยใช้เพศเป็นสื่อมีความเปิดกว้าง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความทรงจำของแต่ละบุคคล รวมถึงค่านิยมในสังคม เป็นสาเหตุให้เกิดความหลากหลายทางเพศที่ไม่ได้มีเพียงเพศหญิงและเพศชาย แต่เป็นไปตาม ‘เพศวิถี’

ซึ่งมีความเป็นปัจเจกและนำไปสู่ค่านิยมทางเพศในยุคใหม่ที่คนได้รับอิสระในการเลือก
สิ่งที่ตนเองต้องการ นักมานุษยวิทยาได้ให้ความเห็นว่า เพศเป็นเรื่องของคนในแต่ละยุค
สมัย ไม่ใช่สิ่งที่เป็นสากล (Vance, 2005) ประเทศสเปนเป็นหนึ่งในสิบประเทศที่เป็น
มิตรและสนับสนุน LGBTQ+ มากที่สุด จาก 203 ประเทศ ซึ่งได้รับการจัดอันดับ
จากสำนักวิจัย Asher & Lyric ตามเกณฑ์มาตรฐานเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม
ทางเพศ นอกจากนั้น ประเทศสเปนถือว่เป็นหนึ่งในประเทศที่มีการให้สิทธิแก่
LGBTQ+ มากที่สุดในโลก (Agencia EFE, 2023) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า
ประเทศสเปนมีความเปิดกว้างด้านวัฒนธรรมทางเพศและตระหนักถึงความเท่าเทียม
ต่อมนุษย์ทุกคนโดยไม่แบ่งแยก ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ผู้คนเริ่มให้
ความสนใจและยอมรับในความหลากหลายทางเพศมากขึ้น สามารถพิจารณาได้จาก
สถานการณ์เรื่องเพศของสังคมไทยในช่วงศตวรรษที่ 21 ที่เกิดการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ
สิทธิและความเท่าเทียมทางสังคมของกลุ่ม LGBTQ+ โดยมีการศึกษาประเด็นนี้มากขึ้น
ในด้านวิชาการ อีกทั้งองค์กรต่าง ๆ ได้ช่วยสนับสนุนแนวคิดนี้โดยการก่อตั้งมูลนิธิ
และจัดกิจกรรมรณรงค์ และในส่วนของภาครัฐที่ได้ออกพระราชบัญญัติความเท่าเทียม
ระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อปกป้องคุ้มครองและยุติการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มี
ความหลากหลายทางเพศ รวมถึงมีการเคลื่อนไหวในเรื่องของพระราชบัญญัติสมรส
เท่าเทียมอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการกระตุ้นให้สังคมเกิดการตระหนักและยอมรับว่า
ความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องใกล้ตัว อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกคนในสังคมที่จะเกิด
การยอมรับในค่านิยมทางเพศที่หลากหลาย เพราะการแสดงออกทางเพศถูกกำกับ
โดยขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและความหมายต่างกันในแต่ละช่วงเวลา
(Gagnon and Simon, 1973) การศึกษาในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 พบว่า
แต่ละวัฒนธรรมมีการแสดงออกทางเพศที่ไม่เหมือนกัน (Weeks, Holland, & Waites,
2003)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยเริ่มการศึกษาปัจจัยและเปรียบเทียบ
เพื่อศึกษาความต่างทางแนวคิด วัฒนธรรม สังคม สภาพแวดล้อมและบริบทต่อ
กลุ่ม LGBTQ+ ของทั้งสองประเทศ โดยศึกษาผ่านภาพยนตร์ LGBTQ+ ของ Pedro
Almodóvar ผู้กำกับและนักเขียนบทภาพยนตร์ชาวสเปน และได้เลือกภาพยนตร์เรื่อง

Todo sobre mi madre (1999) และ La mala educacion (2004) ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัล Goya Award ในสาขาภาพยนตร์ที่ดีที่สุด และได้เลือกภาพยนตร์ LGBTQ+ ของไทย คือ รักแห่งสยาม (2007) และ ดิว ไปด้วยกันนะ (2019) ซึ่งเป็นผลงานของ มะเดี่ยว ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล โดยภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องนี้ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลสุพรรณหงส์ในสาขาภาพยนตร์ยอดเยี่ยม มากไปกว่านั้นผู้กำกับทั้งสองยังเผยตนว่าเป็นกลุ่ม LGBTQ+ ที่มีจุดประสงค์ในการสร้างผลงานแนว LGBTQ+ เพื่อพัฒนาและสร้างแรงบันดาลใจบนทางสังคมในด้านความเท่าเทียมทางเพศอีกด้วย

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้หยิบยกทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่เรียกว่าการตีตรา (stigma) มาเป็นเครื่องมือในการศึกษาแนวคิดที่สะท้อนสังคมผ่านภาพยนตร์เหล่านี้ โดยการตีตรามีถึงบรรทัดฐานที่กลุ่มบุคคลในสังคมเป็นผู้กำหนด รวมทั้งใช้กฎที่กำหนดขึ้นมานี้ในการตีตราบุคคลจากลักษณะภายนอกที่ไม่เข้ากับบรรทัดฐานที่สังคมได้สร้างขึ้น อีกทั้งเป็นผลจากปฏิกิริยาทางลบที่เกิดจากสังคม ส่งผลให้บุคคลรับรู้ได้ว่าตนเองไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากมีลักษณะของความผิดปกติซึ่งเกิดจากความเจ็บป่วยของร่างกายที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น (Becker, 1993 และ Wahl, 1999) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Holloway (2006) ได้กล่าวว่า การตีตราคือทัศนคติด้านลบที่เป็นผลลัพธ์มาจากแนวคิดของบุคคลทั่วไปที่มีต่อลักษณะด้านลบของบุคคลหนึ่ง โดยลักษณะด้านลบ เช่น การขาดความเข้าใจ ไม่มีความสามารถทางสังคม รวมทั้งมีแนวคิดตราบาปนั้นสัมพันธ์กับอารมณ์ ได้แก่ ความหวาดกลัว การดูถูก การทำให้ขายหน้า โดย Boyd Ritsher, Otilingam and Grajales (2003) ยังได้อธิบายความรู้สึกของผู้ถูกตีตราไว้อีกกว่าเป็นความรู้สึกของผู้ที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ถูกกีดกัน ถูกเหยียดหยาม และลดทอนคุณค่าไม่ให้ความสำคัญ ส่งผลต่อความรู้สึกทางจิตใจ สูญเสียความมั่นใจ และการเห็นคุณค่าในตัวเอง ตลอดจนรู้สึกด้อยค่าเมื่อต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับที่ Fung Tsang, Corrigan, Lam and Cheng (2007) ได้อธิบายผู้ถูกตีตราไว้ว่าผู้ถูกตีตราจะสามารถรับรู้ได้ว่าตนเองนั้นถูกปฏิบัติด้านลบและไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคม (Stereotype Awareness) โดยบุคคลนั้นจะรับรู้ได้ว่าตนเองนั้นไร้ค่าต่อคนในสังคม หลังจากนั้นก็จะซึมซับความรู้สึกนั้นเข้าไปภายในจิตใจของตนเอง ทำให้

เกิดความคล้อยตาม (Stereotype Agreement) ทำให้บุคคลนั้นสูญเสียความเป็นตัวเอง และสูญเสียความรู้สึกที่ดีของการมีตัวตนของตนเอง (Self-Concurrence) ส่งผลให้เกิด การลดคุณค่าในตัวเอง (Self-Esteem Decrement) โดย Corrigan and Watson (2002) ได้แบ่งองค์ประกอบของการตีตราจากสังคมออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. การเหมารวม (Stereotype) เป็นการเหมารวมหลายๆ ด้านของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นด้านความคิด ความรู้สึก และมีการแสดงออกด้านลบต่อบุคคลนั้น
2. อคติ (Prejudice) เป็นการรับรู้ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และมีการแสดงพฤติกรรมด้านลบต่อบุคคลที่มีอคติด้วย
3. การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) การกระทำของสังคมที่แสดงออกต่อบุคคลหนึ่งแตกต่างไปจากอีกบุคคลหนึ่ง เนื่องจากอคติและการเหมารวม เกิดการปฏิเสธ กีดกัน ไม่ยอมรับ และหลีกเลี่ยงผู้ที่ถูกตีตรา

การตีตราผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ติดเชื้อเอชไอวีเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้ เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงสูง ในการได้รับเชื้อเอชไอวี เห็นได้จากอัตราของกลุ่มผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวีมากที่สุดนั้นเป็น กลุ่ม LGBTQ+ ซึ่งมีอัตราการได้รับเชื้อสูงถึงร้อยละ 68 (กองควบคุมโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร, 2566) ส่งผลให้เกิด การตีตราในสังคมต่อกลุ่ม LGBTQ+ จึงเป็นการตีตราซ้ำซ้อน ทั้งถูกตีตราว่าเป็น LGBTQ+ ซึ่งบรรทัดฐานที่สังคมหรือบางศาสนามองว่าผิด และการที่เป็นผู้มีเชื้อ เอชไอวีอยู่ในร่างกายทำให้คนในสังคมรังเกียจและหวาดกลัว ซึ่งเป็นการตีตราแบบ เหมารวม เพราะไม่ใช่ LGBTQ+ ทุกคนที่มีโอกาสติดเชื้อเอชไอวี แต่ทุกเพศมีโอกาสดูด เชื้อเอชไอวีได้ เมื่อกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้รับเชื้อมาจากการสนิมทางเพศของตนเอง ซึ่งถ้าเป็นบุคคลในกลุ่ม LGBTQ+ ก็จะถูกตีตราจากสังคมมากขึ้นเท่าทวีคูณ (มัตติกา ใจจันทร์ และพรณา คำพราว, 2557) โดยในงานของ ชัยวัฒน์ ม่วงทอง (2564) ที่ได้ ศึกษาเรื่อง “วาทกรรมการตีตราผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีภายในสื่อออนไลน์ประเทศไทย ผลกระทบและแนวทางการแก้ปัญหา” และพบว่าผลกระทบจากการตีตราผู้อยู่ร่วมกับ เชื้อเอชไอวีในสังคมไทย ได้แก่ 1. บุคคลทั่วไปอาจปฏิเสธการมีปฏิสัมพันธ์ หากทราบว่าอีกฝ่ายเป็นผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี 2. กลุ่มบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่มีการป้องกันตนเอง

จากเอชไอวีในระดับต่ำ 3. บุคคลทั่วไปส่วนใหญ่มักรังเกียจและยากที่จะเกิดความรู้สึกเห็นใจผู้อยู่ร่วมกับเชื้อ เนื่องจากยังมีทัศนคติด้านลบต่อเอชไอวี แนวทางในการช่วยลดการตีตราผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีในสังคมไทย 1. เสริมให้มีการใช้คำที่ได้รับการยอมรับว่าไม่ส่งผลต่อการตีตราผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีในทุกภาคส่วน 2. สื่อสารด้วยการใช้มุมมองของอนาคต ตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและปลอดภัย ไม่ตีตราซ้ำผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี 3. ตระหนักในความรู้สึกของผู้อยู่ร่วมกับเชื้อ 4. วิเคราะห์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อสารทุกครั้ง เพื่อทราบถึงความต้องการและช่องทางที่กลุ่มเป้าหมายนั้นเลือกใช้ 5. เสริมความรู้เกี่ยวกับเอชไอวี ให้ความรู้ตั้งแต่ในวัยเยาว์ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

อีกหนึ่งตัวแปรสำคัญที่จะช่วยให้งานวิจัยนี้มีเครื่องมือที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือบริบททางสังคม โดยหมายความว่าถึงการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งแทรกอยู่ในสถาบันต่าง ๆ ของสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางด้านศาสนา สถาบันนันทนาการ โดยเฉพาะบริบททางสังคมด้านศาสนาที่ทำให้เห็นความต่างทางสังคมอย่างเห็นได้ชัด เพราะสังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ ส่วนสังคมสเปนที่เป็นสังคมโรมัน-คาทอลิก ดังนั้น บริบททางสังคมจึงเป็นตัวแปรสำคัญ เพราะการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและเนื้อหาของภาพยนตร์ในแต่ละช่วงเวลานั้นล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง (ภัสสร สังข์ศรี, 2559)

ทฤษฎีภาพสะท้อน (Reflection Theory) เป็นทฤษฎีที่สำคัญเป็นอย่างมากในการวิเคราะห์บริบททางสังคมและค่านิยมผ่านสื่อ โดยทฤษฎีนี้มีที่มาจากความเชื่อที่ว่าภาพสะท้อนงานศิลปะหรือวรรณกรรมนั้นคือการเลียนแบบโลกแห่งความเป็นจริงเสมือนเป็นกระจกที่ส่องให้เห็นความจริงในสถานการณ์ ผู้คน หรือวัตถุสิ่งของ ซึ่งแม้ว่าช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นจะสูญสลายไปแล้ว แต่งานศิลปะและวรรณกรรมยังสามารถเก็บบันทึกสภาพความเป็นจริงทางสังคมไว้ได้ ต่อมาทฤษฎีภาพสะท้อนได้มีบทบาทในแวดวงสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ มากขึ้น จนกระทั่งขยายตัวเป็นภาพสะท้อนของกลุ่มผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น ผู้สูงอายุ ชนชาติส่วนน้อย คนผิวสี เด็ก โสเภณี และกลุ่ม LGBTQ+ จนกลายมาเป็นทฤษฎีหลักในการตรวจสอบความเสมอภาคและอคติที่สังคมมีต่อกลุ่มคนเหล่านั้น (ภาณิชา พิมพ์ทองงาม, 2560)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมที่สะท้อนในภาพยนตร์ LGBTQ+
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมของไทยและสเปนที่สะท้อนในภาพยนตร์ LGBTQ+
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดสะท้อนสังคมของกลุ่ม LGBTQ+ ในภาพยนตร์ไทยและสเปน

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาจากภาพยนตร์ LGBTQ+ รวม 4 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์ของ Pedro Almodóvar คือ Todo sobre mi madre (1999) และ La mala educación (2004) และภาพยนตร์ของ มะเดียว ชูเกียเรติ คักดีวีระกุล คือ รักแห่งสยาม (2007) และดิวไปด้วยกันนะ (2019) ซึ่งเป็นผลงานที่ได้รับรางวัลหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้าชิงรางวัลของผู้กำกับทั้งสองท่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยหลักการพิจารณาของผู้วิจัยเอง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย อีกทั้งได้ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ซึ่งทางผู้วิจัยได้นำปัจจัยในการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาจากงานวิจัย ‘การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมหญิงรักหญิงในภาพยนตร์ของไทย ยุโรป และอเมริกา’ ของ ขวัญดาว สุขสมัย (2558) ซึ่งเมื่อได้ศึกษาแนวคิดดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วพบว่ามีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่พบในภาพยนตร์ดังกล่าว จึงดัดแปลงออกมาเป็นเครื่องมือวิจัยที่แบ่งออกเป็น 5 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

- 1) ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น ลักษณะความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว
ในภาพยนตร์
- 2) ปัจจัยด้านการศึกษา เช่น การเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับจิตเวช ความหลากหลาย
ทางเพศ
- 3) ปัจจัยด้านศาสนา เช่น ความเกี่ยวข้องของความเชื่อและศาสนากับตัวละคร
- 4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น การประกอบอาชีพและสถานะทางการเงินของ
ตัวละคร
- 5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เช่น การถูกตีตราของตัวละคร
จากนั้นจะเป็นขั้นตอนของการรับชมภาพยนตร์ทั้งสี่โดยการวิเคราะห์เหตุการณ์
ฉากและตัวละครที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาปัจจัยทางสังคมดังกล่าวที่ส่งผ่านตัวละครและ
สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ เพื่อสะท้อนและหาความเหมือนและความต่างของ
แนวคิดบริบททางสังคมต่อกลุ่ม LGBTQ+ ที่ปรากฏในภาพยนตร์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของภาพยนตร์ LGBTQ + รวม 4 เรื่อง โดยจำแนก
เป็นภาพยนตร์สเปน จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ Todo sobre mi madre (1999) และ La
mala educación (2004) และภาพยนตร์ไทย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ รักแห่งสยาม (2007)
และดิว ไปด้วยกันนะ (2019) อีกทั้งยังได้จำแนกปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดบริบท
ทางสังคมที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ+ จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้าน
ครอบครัว ปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม
สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ โดยใช้การคำนวณแบบร้อยละ (%)
โดยสามารถแจกแจงได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สถิติของภาพยนตร์ LGBTQ+ ของไทย ผ่านการนำเสนอของผู้กำกับ
มะเดี่ยว ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล

ที่	ปัจจัย	จำนวนฉาก	ร้อยละ
1	ปัจจัยด้านครอบครัว	5	33.3
2	ปัจจัยด้านการศึกษา	2	20.0
3	ปัจจัยด้านศาสนา	0	0
4	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	0	0
5	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	7	46.7
รวม	14		100

จากการวิเคราะห์สถิติของภาพยนตร์ LGBTQ+ ของไทย ผ่านการนำเสนอของผู้กำกับมะเดี่ยว ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล สามารถคำนวณสถิติเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดบริบททางสังคมที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ+ รวมทั้งหมด 14 ฉาก โดยเรียงลำดับข้อมูลจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม จำนวน 8 ฉาก ร้อยละ 46.7 ปัจจัยด้านครอบครัว จำนวน 5 ฉาก ร้อยละ 33.3 ปัจจัยด้านการศึกษา จำนวน 2 ฉาก ร้อยละ 20.0 ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านศาสนา ไม่ปรากฏ

ตารางที่ 2 สถิติของภาพยนตร์ LGBTQ+ ของสเปน ผ่านการนำเสนอของผู้กำกับ Pedro Almodóvar

ที่	ปัจจัย	จำนวนฉาก	ร้อยละ
1	ปัจจัยด้านครอบครัว	1	8.3
2	ปัจจัยด้านการศึกษา	2	16.7
3	ปัจจัยด้านศาสนา	2	16.7
4	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	1	8.3
5	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	6	50.0
รวม	12		100

จากการวิเคราะห์สถิติของภาพยนตร์ LGBTQ+ ของสเปน ผ่านการนำเสนอของผู้กำกับ Pedro Almodóvar สามารถคำนวณสถิติเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดบริบททางสังคมที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ+ รวมทั้งหมด 12 ฉาก โดยเรียงลำดับข้อมูลจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม จำนวน 6 ฉาก ร้อยละ 50.0 ปัจจัยด้านการศึกษาและศาสนา มีจำนวนเท่ากันคือ 2 ฉาก คิดเป็นร้อยละ 16.7 ในแต่ละปัจจัย ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จำนวน 1 ฉาก ร้อยละ 8.3

การเปรียบเทียบบริบททางสังคมที่สะท้อนในภาพยนตร์ตามปัจจัยทางสังคม

ผู้กำกับ Pedro Almodóvar และ มะเดียร์ว ซูเกียรติ คักตีวีระกุล มีผลงานการกำกับภาพยนตร์มากมาย และภาพยนตร์ LGBTQ+ ของทั้งสองท่านก็ถือได้ว่าเป็นภาพยนตร์ที่ได้เสนอเข้าชิงรางวัลระดับประเทศทั้งคู่ เนื่องจากผู้กำกับแต่ละท่านนั้นมีแนวคิดที่ต้องการจะนำเสนอภาพของกลุ่มตัวละคร LGBTQ+ เหมือนกัน แต่ภาพที่แสดงออกมานั้นก็ต่างกันตามแบบลักษณะและความต้องการของแต่ละท่าน ทางคณะผู้วิจัยจึงได้มีการจำแนกปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดบริบททางสังคมที่กระทบกลุ่ม LGBTQ+ โดยประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านครอบครัว 2) ปัจจัยด้านการศึกษา 3) ปัจจัยด้านศาสนา 4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

ปัจจัยด้านครอบครัว

ปัจจัยด้านครอบครัวถือว่าเป็นปัจจัยแรกและปัจจัยสำคัญเพราะสถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตตั้งแต่เด็กจนกลายเป็นผู้ใหญ่ สิ่งที่จะชี้ว่ามนุษย์คนหนึ่งจะเติบโตไปเป็นแบบไหนถือได้ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยนี้เกือบทั้งหมด แน่นอนว่าการเป็น LGBTQ+ ไม่ได้เกิดจากการสอนหรือปลูกฝังโดยครอบครัว เพราะถือว่าการเป็น LGBTQ+ นั้นเกิดจากความสมัครใจและความต้องการจะเป็นของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม เพราะสังคมถือว่ามิชอบหากำคัญในการประกอบสร้างเพศสภาพ กำหนดขึ้นด้วยสังคมและขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมไปถึงโครงสร้างอำนาจ

ภาพการเป็นครอบครัวที่ปรากฏในภาพยนตร์ *Todo sobre mi madre* (1999) ที่ปรากฏในแง่ของสภาพแวดล้อมของการยอมรับหรือไม่ยอมรับในตัวพ่อของหลานที่เป็นเพศที่สามของแม่ของโรซา ก็ถือได้ว่าเป็นการแสดงสัญลักษณ์เกี่ยวกับครอบครัว เพราะแม้ว่าเธอจะไม่ยอมรับแต่ก็ยอมรับหลานที่เกิดจากโลลา หรือ พ่อที่เป็นเพศที่สาม หรือภาพการเป็นครอบครัวที่ปรากฏในภาพยนตร์ *La mala educación* (2004) อย่างแม่ของอิกนาซิโอที่แม้ว่าลูกจะทำอะไรผิดหรือแม้แต่การเป็นเพศที่สามที่ในยุคนั้นยังไม่ยอมรับการเป็น LGBTQ+ ของบุคคล แต่แม่ของอิกนาซิโอยอมรับ จะเห็นได้ว่า ภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องที่ผู้วิจัยได้เลือกมาของผู้กำกับ Pedro Almodóvar นั้นนำเสนอภาพสะท้อนของครอบครัวที่ให้การยอมรับและไม่ต่อต้านการเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ แม้ว่าใน *Todo sobre mi madre* (1999) การยอมรับจะไม่ได้ปรากฏชัด เพราะยังถือว่าม็อคติบังอยู่บ้างแต่ในท้ายที่สุดก็ปรากฏภาพการยอมรับ ในการรับชม ภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องของ Pedro Almodóvar ทำให้ได้เห็นภาพของสถาบันครอบครัวในสังคมสเปนที่ให้การยอมรับการมีอยู่ของ LGBTQ+ ไม่มากนักน้อย

ภาพการเป็นครอบครัวที่ปรากฏในภาพยนตร์ *รักแห่งสยาม* (2007) ที่ปรากฏในเรื่องคือครอบครัวของตัวเอกทั้งคู่ แต่ภายในเรื่องจะเน้นไปที่ครอบครัวของ ไต้ง ที่ได้สูญเสียลูกสาวคนโตไปในการไปเดินป่าที่ต่างจังหวัด นั้นทำให้เกิดจุดเปลี่ยน และเป็นจุดเริ่มต้นของความตึงเครียดในครอบครัว เมื่อต้องกลายเป็นลูกคนเดียว ทำให้ความกดดันทั้งหมดตกมาอยู่ที่ไต้ง ไต้งเติบโตมาท่ามกลางความกดดันนั้นจนถึงมัธยมปลาย ก่อนจะได้พบกับมิวเพื่อนวัยเด็กที่ทำให้เขาได้รู้จักกับความรักแบบใหม่ ไต้งมีผู้หญิงที่กำลังคบหากันอยู่ด้วย แต่ด้วยความที่กลับมาใกล้ชิดกันทำให้เกิดความรู้สึกขึ้นมาอีกครั้งระหว่างไต้งและมิว สำหรับเด็กคนหนึ่ง การได้ค้นพบว่าตัวเองอาจจะ เป็นเพศที่ผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานของสังคม ก็ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ยากลำบาก และน่าหนักใจแล้ว แต่เมื่อเหมือนจะยอมรับตัวเองได้ปัจจัยต่อมาที่ทำให้ความรัก ระหว่างไต้งกับมิวต้องหยุดลงก็คือ 'แม่' ของไต้ง สุนี เมื่อแม่มีหน้าที่ที่ต้องปกป้องลูก สุนีจึงเลือกที่จะให้ความรักครั้งนี้หยุดลงเพราะไม่ยอมให้ลูกถูกตีตราทางสังคม ตามทฤษฎีการตีตราของ Corrigan and Watson (2002)

ในสมัยนั้นจะมีแนวคิดหนึ่งที่ปรากฏในสังคมไทยคือเป็นการเหมารวมว่าความรักแบบ LGBTQ+ นั้นมักจะไม่มียั่งยืนเพราะไม่สามารถสร้างครอบครัวที่แท้จริงได้ หรือก็คือการมีลูก ด้วยการเหมารวมและอคติแบบนี้ที่มีอยู่ ทำให้รู้สึกว่าความรักระหว่างผู้ชายกับผู้ชายนั้นเป็นไปได้ยาก และกีดกันความรักของทั้งคู่ โดยมีเหตุผลด้วยความเป็นห่วงลูกว่าจะโดนสังคมรังเกียจหรือได้รับการกีดกันจากสังคม นอกจากนี้ตัวละครแม่อย่างสุณีที่มีความเป็นห่วงลูกแบบนี้แล้ว เรายังจะได้พบกับตัวละครแม่ที่มีความเป็นห่วงและกังวลกับลูกในเรื่องนี้ไม่ต่างกันซึ่งจะเห็นได้จาก แม่ของดิวจากภาพยนตร์เรื่อง ดิว ไปด้วยกันนะ (2019) โดยในครั้งแรกที่แม่รับรู้ว่าดิวมีรสนิยมทางเพศแบบนี้และแม้แต่ตัวคนเป็นลูกอย่างดิวถามถึงการเป็น LGBTQ+ ของตนว่าถ้าหากเป็นแล้วแม่จะยังรักอยู่ไหม แต่แม่ก็เลือกที่จะเงียบ นั่นแสดงให้เห็นถึงความสับสนและกดดันในตัวของเธอ ที่มีต่อการยอมรับการมีอยู่ของความเป็นเพศหลากหลายของลูกตัวเอง เช่นนั้น แม้ว่าในตอนสุดท้ายแม่จะยอมรับและบอกว่ารักดิวโดยไม่มีเงื่อนไข แต่นั่นก็เหมือนเป็นคำตอบอย่างหนึ่งว่า การตีตราจากสังคมนั้นนอกจากจะมาจากสังคมข้างนอกบ้าน ก็ยังมาจากสังคมภายในบ้านอีกด้วย ยังไม่รวมไปถึงพ่อของภพที่ถึงขนาดทำร้ายร่างกายของลูกเมื่อรู้ความจริง ถือว่าเป็นการตีตราที่มีทั้งการแสดงความรุนแรงต่อกลุ่มคน LGBTQ+

จะเห็นได้ว่าทั้งภาพยนตร์ของ Pedro Almodóvar และมะเดียร์ ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุลนั้นนำเสนอปัจจัยด้านครอบครัวที่ส่งผลให้เกิดบริบทที่ส่งผลต่อกลุ่ม LGBTQ+ ทั้งคู่ แม้ว่าจะมีการนำเสนอที่แตกต่างกัน โดย ภาพยนตร์ของ Pedro Almodóvar ทั้งสองเรื่องที่ถูกวิพากษ์ได้ยกมา มีการกล่าวถึงภาพสะท้อนของครอบครัวที่มีความเข้าใจ และการเปิดรับการมีอยู่ของความเป็น LGBTQ+ ของลูกตนเอง ซึ่งแม้ว่าในยุคที่สร้างภาพยนตร์ทั้งสองเรื่อง การยอมรับ LGBTQ+ ในประเทศสเปนจะยังคงไม่เต็มที่ก็ตาม แตกต่างจากของมะเดียร์ ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุลที่แสดงภาพสะท้อนของครอบครัวที่ยังคงกีดกันลูกของตนเองจากการเป็นเพศที่อยู่นอกเหนือจากบรรทัดฐานของสังคม ด้วยเหตุผลที่ว่าหวาดกลัวต่อการที่ลูกจะถูกตีตราทางสังคม และมาจากเหตุผลที่ตนเองไม่สามารถรับได้ว่าลูกนั้นมีรสนิยมทางเพศแตกต่างไปจากบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้ สังคมไทยในช่วงสร้างภาพยนตร์รักแห่งสยามถือว่าเป็นสังคมที่อยู่ใน

ช่วงกำลังเปลี่ยนผ่าน แต่นั่นก็ยังไม่ใช่ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นอย่างทุกวันนี้ จะเห็นได้ว่าสังคมไทยเองก็ใช้เวลาอย่างยาวนานในการยอมรับการมีอยู่ของความหลากหลายทางเพศและยังคงพยายามอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยด้านการศึกษา

ปัจจัยด้านการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการยอมรับต่อความหลากหลายทางเพศในสังคมอย่างมาก เนื่องจากสังคมมักตีตรากลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศว่าเป็นพาหะของโรคเอดส์ (AIDS) เนื่องจากการเข้าถึงความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV: Human Immunodeficiency Virus) เป็นเชื้อไวรัสที่จะเข้าไปทำลายระบบภูมิคุ้มกันของผู้ที่ติดเชื้อ หากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง อาจส่งผลแก่ชีวิตของผู้ติดเชื้อได้ (อนุวัฒน์ กิระสุนทรพงษ์, 2559) โดยอัตราของกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีมากที่สุดมาจากกลุ่มชายรักชาย หรือเกย์ ซึ่งมีอัตราการได้รับเชื้อสูงถึงร้อยละ 68 (กองควบคุมโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร, 2566) ส่งผลให้เกิดการตีตราในสังคมต่อกลุ่ม LGBTQ+ และกลายเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคม เช่น การถูกข่มขืน การไม่บริโภคอาหารที่ปรุงโดยผู้ติดเชื้อเอชไอวี การปฏิเสธการรับเข้าทำงาน การไม่ยินยอมให้เด็กที่มีเชื้อเอชไอวีเรียนร่วมกับเด็กปกติ เป็นต้น อีกทั้งสถาบันการศึกษาของไทยยังได้ปลูกฝังทัศนคติที่สร้างความเกลียดชังต่อกลุ่ม LGBTQ+ ผ่านการติดเชื้อเอชไอวี ทำให้เกิดการแบ่งแยกและการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQ+ นำไปสู่การใช้ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศของนักเรียน ส่งผลให้โรงเรียนไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัยของเด็กกลุ่มนี้ ดังที่ปรากฏในภาพยนตร์ เรื่อง ดิวไปด้วยกันนะ ของมะเดี่ยว ชูเกียรติ อาจสร้างความเครียด และนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตายได้ นอกจากนี้ภายในเรื่องยังปรากฏฉากที่ตัวละคร LGBTQ+ ถูกบังคับให้เข้ารับการบำบัด ผ่านการพบจิตแพทย์ และการฝึกวิชาทหาร ด้วยความเชื่อของคนในสังคมที่มองว่า LGBTQ+ คือ กลุ่มคนที่มีความผิดปกติทางจิต จึงพยายามเปลี่ยนแปลงพวกเขากลับสู่เพศกำเนิด องค์การอนามัยโลกได้อธิบายว่า การมีเพศสภาพที่ไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิดไม่ใช่อาการทางจิตเวช (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2567) การสร้างความเชื่อต่อ

ความหลากหลายทางเพศในรูปแบบที่ถูกต้องสามารถลดการตีตราที่เกิดขึ้นได้ และเป็นการปลูกฝังทัศนคติเชิงบวกให้กับคนในสังคมต่อกลุ่ม LGBTQ+ ได้ หลังจากการรณรงค์ส่งผลให้ประเทศแถบยุโรปมีการยอมรับความหลากหลายทางเพศอย่างเปิดกว้าง และสเปนในยุคหลังฝรั่งเศสก็เป็นอีกหนึ่งประเทศที่กลุ่ม LGBTQ+ ได้รับการยอมรับมากขึ้น และเริ่มมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกตามเพศสภาพที่ตนเป็น ดังที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง *Todo sobre mi madre* (1999) และ *La mala educación* (2004) นำไปสู่กฎหมายสมรสของคนรักเพศเดียวกัน ปี ค.ศ. 2005 ในสเปน แสดงถึงพัฒนาการในการเคารพสิทธิเสรีภาพของกลุ่ม LGBTQ+ ในประเทศสเปน ซึ่งปัจจุบันแนวคิดของคนในสังคมที่ส่งผลต่อความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยก็ได้รับการยอมรับมากขึ้น แต่อาจไม่มากนักเมื่อเทียบกับประเทศสเปน

ปัจจัยด้านศาสนา

ปัจจัยด้านศาสนาเป็นปัจจัยในด้านความเชื่อที่มีอิทธิพลและส่งผลอย่างมากต่อสังคมที่มองกลุ่ม LGBTQ+ เนื่องจากเป็นความเชื่อที่มีมาช้านานและเป็นรากฐานทางความคิดที่ฝังลึกในความคิดของสังคม กล่าวได้ว่าปัจจัยด้านศาสนามักมีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคนในบางศาสนาการเป็น LGBTQ+ เป็นสิ่งที่ผิดและไม่ปกติ ส่งผลให้สังคมมองกลุ่ม LGBTQ+ ในด้านลบมากกว่าด้านบวก ในศาสนาคริสต์ คำกล่าวของ Jerry Falwell ผู้ก่อตั้งคริสตจักร Thomas Road Baptist Church ที่ว่า “พระเจ้าสร้างอาดัม (Adam) กับอีฟ (Eve) ไม่ใช่อดัม (Adam) กับสตีฟ (Steve)” จะเห็นได้ว่าทัศนะส่วนใหญ่ของศาสนาคริสต์ได้ปฏิเสธความรักระหว่างเพศเดียวกันเนื่องจากคำสอนของพระเจ้ากล่าวว่าทรงสร้างมนุษย์เป็น ชาย และ หญิง เท่านั้น หรือแม้แต่คำสอนของศาสนาจักรได้ชูแนวคิดของนักบุญออกัสติน (St. Augustine) ที่แสดงทัศนะว่าจุดประสงค์ของการร่วมเพศคือ “การให้กำเนิด” เท่านั้น ถ้าทำเพื่อจุดประสงค์อื่นคือการเป็นบาปจากข้อความดังกล่าวทำให้สามารถตีความได้ว่า บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกลายเป็นบุคคลชายขอบในสังคม เป็นเหยื่อแห่งความเกลียดชัง (The victims of prejudice) และเป็นกลุ่มชนที่ถูกกดขี่ (The oppressed) มาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งมี

ข้อมูลในประวัติศาสตร์พระศาสนจักรมีชายรักชายบางรายถูกจับเฆ่ทั้งเป็นด้วย (Boswell, 1980) แต่ในด้านของพุทธศาสนาไม่เคยกล่าวเรื่องความผิดปกติทางเพศ ในทำนองว่าเป็นบาป ดังนั้นเรื่องการรักต่างเพศหรือการรักร่วมเพศในมุมมองของพระพุทธรศาสนามิ่แยกแยะแล้วชี้ว่าฝ่ายหนึ่งผิด หรือฝ่ายหนึ่งถูก (สมภาร พรหมทา, 2548)

หากพูดถึงปัจจัยด้านศาสนาที่ถุกนำเสนอในภาพยนตร์ของผู้กำกับทั้งสองท่าน ถือว่ามีฉากที่เกี่ยวข้องกับด้านศาสนาน้อยมากเมื่อเทียบกับปัจจัยด้านอื่น ภายในภาพยนตร์มีการปรากฏปัจจัยด้านศาสนาของทฤษฎีการตีตราของ Corrigan and Rao (2012) ในศาสนาคริสต์มีคำสอนว่าการเป็นเพศนอกเหนือจากชายและหญิงนั้นเป็นบาป โดยมีแนวคิดนี้ปรากฏภายในหนังเรื่อง *La mala educación* (2004) โดยในวัยเด็กของตัวละครเอกที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนคริสต์จักรทำให้เขามีแนวคิดและความเชื่อว่าการรักระหว่างเพศเดียวกันนั้นเป็นบาปในฉากหลังจากที่ทั้งคู่ได้ช่วยกันสำเร็จความใคร่ด้วยมือและได้กล่าวว่า “สิ่งที่เรานั้นเป็นบาป พระเจ้าจะลงโทษเรา” ซึ่งในฉากนี้เขาบอกว่าตัวเองนั้นจะลงโทษจากพระเจ้าและจะเป็นบาปสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครมีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและมองว่าคุณค่าของตนเองขึ้นอยู่กับศาสนาและพระเจ้า ซึ่งในสังคมสเปนยังมีความเชื่อนี้จนถึงยุคปัจจุบัน โดยสามารถอ้างอิงจากคำสัมภาษณ์ของพระสันตะปาปาองค์ปัจจุบันว่า “การรักร่วมเพศเป็นบาป แต่ไม่ได้ผิดกฎหมาย” (Valencia & Gallagher, 2023) ในขณะที่ภาพยนตร์ไทยเรื่อง *รักแห่งสยาม* (2007) และ *ดิว ไปด้วยกันนะ* (2019) จากการกำกับของ มะเดี่ยว ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล ไม่ได้ปรากฏถึงปัจจัยด้านศาสนาก่อให้เกิดแนวคิดทางสังคมต่อกลุ่ม LGBTQ+

จะเห็นได้ว่าในผลงานภาพยนตร์ของ Pedro Almodóvar นั้นได้นำเสนอปัจจัยทางด้านศาสนาที่ก่อให้เกิดแนวคิดบริบททางสังคมต่อกลุ่ม LGBTQ+ ผ่านภาพยนตร์เรื่อง *La mala educación* (2004) เพียงเรื่องเดียว โดยได้สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อและคำสอนของศาสนาคริสต์ยังมีผลต่อการดำเนินชีวิตและผลของการกระทำและการมองชาว LGBTQ+ นอกจากนั้นยังมีการมองว่ากลุ่ม LGBTQ+ นั้นเป็นบาป ในขณะที่ภาพยนตร์ของมะเดี่ยว ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล ไม่ได้ปรากฏในปัจจัยด้านศาสนา

เลย ซึ่งสะท้อนว่าภายในสังคมไทยปัจจัยด้านศาสนาไม่ได้ส่งผลให้เกิดบริบททางสังคมต่อกลุ่ม LGBTQ+ เท่าปัจจัยอื่น ๆ เมื่อเทียบกับสังคมสเปน

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ถือว่าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกลุ่ม LGBTQ+ ถึงแม้ว่าจะปรากฏในภาพยนตร์ข้างต้นไม่มากนัก โดยเศรษฐกิจ คือ ระบบที่เกิดจากผลรวมของการแลกเปลี่ยน (Transaction) จากทุกการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจนั้น ตัวอย่างเช่น ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เกิดจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ส่วนทางด้านเศรษฐกิจโลกจะมาจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนทั่วโลกรวมกัน ซึ่งปัจจัยด้านนี้ได้ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง *Todo sobre mi madre* (1999) ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ได้สะท้อนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หนึ่งสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากภาพยนตร์ คือ การประกอบอาชีพขายบริการของผู้หญิงข้ามเพศ ซึ่งปรากฏเป็นจำนวนมากในภาพยนตร์ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจของประเทศสเปนในสมัยนั้น หรือ ช่วง ค.ศ. 1999 ในเวลาที่หนังออกฉายนั้นมีการกีดกันโอกาสการประกอบอาชีพของผู้หญิงข้ามเพศ ซึ่งในประเด็นนี้สามารถอ้างอิงจากข่าวของ SE12 วันที่ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 2020 โดยมีหัวข้อข่าว คือ ผู้หญิงข้ามเพศกว่า 77% ได้รับการเลือกปฏิบัติเมื่อหางานทำในสเปน เนื้อหาข่าวได้อ้างอิงถึงผลการศึกษาจากสหภาพยุโรป โดยกล่าวถึงความยากลำบากที่กลุ่มผู้หญิงข้ามเพศมีเมื่อกล่าวถึงประเด็นการหางานทำ และการสนับสนุนการสร้างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิคนข้ามเพศเพื่อรักษาสิทธิของพวกเขา โดยหน่วยงานสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรป (European Agency for Fundamental Rights) ได้เผยว่าผู้หญิงข้ามเพศในสเปนจำนวนกว่าร้อยละ 77 ประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติในการหางานทำ รายงานนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของคนในกลุ่มนี้ในที่ทำงานจำนวนร้อยละ 34 ถูกเลือกปฏิบัติซึ่งมีผลต่อสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นพิษ มีจำนวนร้อยละ 47 ในกรณีของผู้หญิงเช่นกัน และจำนวนร้อยละ 58 ที่เลือกจะซ่อนหรือไม่พูดถึงตัวตนของพวกเขาในสถานที่ทำงาน

โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อบริบททางสังคมที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ+ ปรากฏเพียงหนึ่งประเด็นจากภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง จึงไม่สามารถเกิดการเปรียบเทียบของภาพยนตร์ของผู้กำกับ Pedro Almodóvar และ มะเดียร์ ทูเกียเรติ ศักดิ์วีระกุล ถึงแม้ว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจจะปรากฏเพียงหนึ่งประเด็น สิ่งนี้สามารถสะท้อนถึงปัญหามากมายที่ซ่อนอยู่ในปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการถูกเลือกปฏิบัติของกลุ่ม LGBTQ+ ในการว่าจ้างงานหรือในสถานที่ทำงาน เช่น การถูกล่วงละเมิดในที่ทำงาน การถูกทำให้เป็นตัวตลกหรือวัตถุทางเพศ การถูกดูถูก การถูกข่มขู่ โดยสิ่งเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ในสถานที่ทำงานเพียงเพราะว่าคนคนนั้นเป็นกลุ่ม LGBTQ+ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจซึ่งมีผลมาจากระบบเศรษฐกิจ ปัญหาความเสี่ยงต่อโรคทางเพศสัมพันธ์ของกลุ่ม LGBTQ+ การได้รับผลตอบแทนที่ไม่เป็นธรรมของการประกอบอาชีพและปัญหาความเหลื่อมล้ำทางกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของกลุ่มคน LGBTQ+ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราอาจจะมองข้ามไป ซึ่งคนข้ามเพศเหล่านี้ต้องทนทุกข์ทรมานเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ พวกเขาที่เป็นกลุ่มคนชายขอบมีความเสี่ยงมากเป็นพิเศษต่อความรุนแรง และพฤติกรรมการถูกเลือกปฏิบัติสูง ซึ่งละเมิดสิทธิมนุษยชนของกลุ่ม LGBTQ+ คนข้ามเพศทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่รัฐ และบุคคลทั่วไปในสังคมนอกจากประเด็นด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อหญิงข้ามเพศ พวกเขายังประสบปัญหาความรุนแรงทางจิตใจ ปัญหาร่างกาย ปัญหาด้านมรดก ปัญหาทางเพศและปัญหาของระบบสืบพันธุ์

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

ภาพยนตร์สเปนเรื่อง La mala educación (2004) และ Todo sobre mi madre (1999) มีการนำเสนอสภาพสังคมที่คล้ายคลึงกับสังคมไทย จากภาพยนตร์เรื่อง Todo sobre mi madre (1999) ในฉากที่ตัวละครโดนผู้ชายคนหนึ่งทำร้ายร่างกาย และเธอไม่สามารถทำอะไรได้เป็นการนำเสนอให้เราเห็นว่าสังคมในสเปนสมัยนั้นเป็นสังคมแบบปิดตาปีโดยซึ่งผู้ชายล้วนเป็นใหญ่กว่าผู้หญิงและบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือแม้แต่ฉากที่มาริโอขอให้เอกราโดมอวียะเพศของตนสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศถูกสังคมมองเป็นเพียงวัตถุทางเพศ

และเป็นที่ยอมรับทางเพศ รวมไปถึงจากที่แม่ของโรซาได้รู้ว่าโลลาซึ่งเป็นสาวประเภทสองเป็นพ่อของลูกของโรซาและแม่ของโรซามีท่าทีที่ดูตกใจเป็นอย่างมาก เพราะสังคมของคนสเปนในสมัยนั้นยังไม่ยอมรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากนักซึ่งเหมือนกันสังคมไทยในสมัยนั้นที่ยังคงให้ความสำคัญกับผู้หญิงและผู้ชายเป็นหลัก

ในขณะที่ภาพยนตร์เรื่อง *La mala educación* (2004) ได้มีการนำเสนอสภาพสังคมของคนสเปนที่มีต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างออกไปจากภาพยนตร์เรื่องอื่น ๆ เพราะเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์สังคมของคนสเปนในปี ค.ศ. 1977 ซึ่งเป็นปีที่ LGBTQ+ ได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น เพราะเป็นช่วงยุคสมัยหลังจากที่นายพลฟรานซิสโก ฟรังโกปกครองประเทศสเปน ทำให้คนสเปนมีเสรีภาพในการดำเนินชีวิตมากขึ้นกว่าเดิมและเริ่มให้ความสำคัญกับคนทุกเพศ

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อบุคคลถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากสามารถส่งผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการกระทำต่อบุคคล ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยภาพยนตร์ไทยเรื่อง *ดิวไปด้วยกันนะ* และ *รักแห่งสยาม* มีการนำเสนอสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ผู้คนในสังคมยังไม่เปิดรับผู้มีความหลากหลายทางเพศมากนัก เช่น รักแห่งสยาม จากที่มิวและเพื่อนต้องมาสาธิตการทำ CPR หน้าชั้นเรียน ในขณะที่กำลังทำการสาธิตอยู่นั้น เพื่อนร่วมชั้นเรียนของมิวได้แสดงอาการหัวเราะเยาะมิวและเพื่อนอีกหนึ่งคน หรือแม้แต่จากที่มิวจูบกับโต้ง และแม่ของโต้งได้แสดงสีหน้าตกใจและแปลกใจ จากเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการที่คนเพศเดียวกันจูบกันยังเป็นเรื่องที่ยอมรับยากใหม่ในสังคมสมัยนั้น รวมไปถึงจากที่เพื่อนของโต้งเอ่ยถามว่าโต้งเป็นเกย์หรือไม่และโต้งได้แสดงอาการอึดอัดใจและไม่สบายใจ จากนั้นจึงบอกเป็นนัยว่าในสมัยนั้นสังคมยังคงมีการกำหนดลักษณะทางเพศของแต่ละบุคคลว่าใครเป็นเพศใดหรือมีรสนิยมทางเพศแบบใด ซึ่งคนที่มีความหลากหลายทางเพศมักจะถูกปิดกั้นตนต่อสังคมรอบข้างเพราะสภาพสังคมในสมัยนั้นยังไม่ได้มีการเปิดกว้างสำหรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากเท่าปัจจุบัน อาจเป็นเพราะคนในครอบครัวหรือสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่ทำให้ต้องปกปิดตนเองและไม่กล้าบอกใครจากภาพยนตร์

เรื่อง ดิวไปด้วยกันนะ เราจะเห็นได้ว่าในสมัยนั้นผู้คนยังคงเข้าใจผิดคิดว่าการเป็น LGBTQ+ นั้นเป็นโรคทางจิตอย่างหนึ่งและสามารถรักษาให้หายกลับมาเป็นปกติได้ ทว่าความจริงแล้วไม่ใช่แบบนั้นเพราะการเป็น LGBTQ+ คือการค้นพบตนเองและการรู้จักตนเองว่าเป็นคนที่มีรสนิยมทางเพศแบบไหน ไม่ใช่สิ่งที่ผิดปกติแต่อย่างใด

นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน Goffman (1963) กล่าวว่า บรรทัดฐานทางสังคม เป็นสิ่งที่สร้างการตีตราขึ้นมา ทำให้การมองสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างออกไปจากสังคมคือ สิ่งผิดปกติ บุคคลที่มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากบรรทัดฐานของสังคมจะเกิดความรู้สึก ที่ว่าตนเองนั้นแตกต่างไปจากบุคคลอื่น เนื่องจากว่าสังคมในสมัยก่อนยังคงมองว่า บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้อยู่ในบรรทัดฐานของสังคม พวกเขา จึงถูกสังคมตีตราในหลาย ๆ รูปแบบ อาทิ ความเข้าใจผิดคิดว่ารสนิยมทางเพศเป็นโรค ทางจิตชนิดหนึ่ง บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถรักษาได้ หรือการที่สังคม มองว่าผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นพาหนะนำโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตีตรา ทางสังคมนี้เองที่ทำให้ผู้ที่ถูกตีตรารู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม หวาดกลัว หรือรู้สึกอับอายและเลือกที่จะปกปิดตนเองต่อสังคมภายนอก

5.2 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าภาพยนตร์เรื่อง Todo sobre mi madre (1999) และ ภาพยนตร์เรื่อง La mala educación (2004) จากประเทศสเปน และภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยาม (2007) และภาพยนตร์เรื่อง ดิวไปด้วยกันนะ (2019) มีความเหมือน และแตกต่างกันในปัจจัยทางสังคมด้านต่าง ๆ ที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ+ ที่สะท้อน ในภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง โดยได้มีการจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางสังคมส่งผลต่อกลุ่ม LGBTQ+ มากที่สุด ที่สะท้อนในภาพยนตร์ คือ ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม โดยปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย การตีตรา (Stigma) ไม่ว่าจะเป็นการถูกตีตราทางสังคมเพียงเพราะ การเป็น LGBTQ+ ซึ่งถูกมองว่าผิดแปลกไปจากเพศสภาพของคนส่วนใหญ่ อีกทั้ง ยังถูกตีตราว่าเป็นผู้ที่มีอาการทางจิต และนำพามาซึ่งเชื้อเอชไอวี (AIDS) โดยผู้วิจัย

มุ่งเน้นไปในช่วงที่เกิดการระบาดในระยะเริ่มต้นรวมไปถึงความหวาดกลัวของผู้ปกครองที่มีทัศนคติในครอบครัวที่เป็น LGBTQ+ โดยผู้กำกับ Pedro Almodóvar ได้นำเสนอภาพสะท้อนปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในรูปแบบที่เปิดกว้างและยอมรับ ผู้ที่เป็น LGBTQ+ ซึ่งมีความแตกต่างจากการนำเสนอปัจจัยด้านครอบครัวของผู้กำกับ มะเดียร์ ซูเกียรติ คักดีวีระกุล ที่ครอบครัวและสังคมมักตีตรากลุ่ม LGBTQ+ ในลักษณะที่ไม่ยอมรับ และสร้างความหวาดกลัวอย่างชัดเจน สามารถสังเกตได้จากการทำร้ายร่างกายและการใช้คำพูดไปในเชิงเหยียดเพศอย่างรุนแรงต่อกลุ่ม LGBTQ+ แต่ยังมีการนำเสนอประเด็นบางอย่างที่แสดงออกมาในรูปแบบที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การถูกตีตราว่ากลุ่ม LGBTQ+ เป็นพาหะนำเชื้อไวรัสเอชไอวีหรือการถูกเหยียดหยามจากคนในสังคมซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในสังคม ซึ่งประเด็นการตีตรากลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการตีตราของ Corrigan and Watson (2002) ที่ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการตีตราจากสังคม ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ในเรื่องการตีตราที่เกิดขึ้น ได้แก่ การตีตราในประเด็นการเหมารวม (Stereotype) เช่น การเหมารวมกลุ่ม LGBTQ+ ว่ามีโอกาสเสี่ยงที่จะติดโรคเอชไอวีมากกว่าคนทั่วไปและตีตราว่าเป็นพาหะของเชื้อเอชไอวี การตีตราในประเด็นอคติ (Prejudice) เป็นส่วนสำคัญในการสร้างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและปัจจัยด้านครอบครัวที่ส่งผลต่อแนวคิดของคนในสังคม โดยสถาบันทางสังคมมักมีค่านิยมในการสร้างครอบครัวที่มีเพียงชายหญิงเท่านั้นที่สามารถทำได้ และต่อต้านคู่รักร่วมเพศ เพราะมองว่าพวกเขาไม่สามารถสร้างครอบครัวในแบบที่ตรงกับบรรทัดฐานของสังคมได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยวัฒน์ ม่วงทอง (2021) เกี่ยวกับผลกระทบจากการตีตราผู้ที่มีเชื้อเอชไอวีในสังคมไทย จากผลการวิเคราะห์พบว่าส่วนสำคัญที่ส่งผลให้คนในสังคมเกิดการตีตรากลุ่ม LGBTQ+ เกิดจากการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มคนรักร่วมเพศ โดยสังคมมองว่าส่วนใหญ่กลุ่มผู้ที่มีเชื้อเอชไอวีนั้นเป็นกลุ่มคนรักร่วมเพศแบบชายรักชาย ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการตีตรากลุ่ม LGBTQ+ ในสังคมโดยไม่มีกรณีละเว้น

ปัจจัยด้านการศึกษาเป็นปัจจัยที่พบในภาพยนตร์ทั้งของประเทศไทยและของประเทศสเปน ซึ่งผู้กำกับทั้งสองได้ถ่ายทอดออกมาว่าสถาบันการศึกษาไม่ใช่พื้นที่ที่ปลอดภัยของกลุ่ม LGBTQ+ สะท้อนให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้ไม่ได้รับการยอมรับในสถาบันการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านศาสนาจะพบในภาพยนตร์สเปน โดยสะท้อนว่าการกระทำของกลุ่ม LGBTQ+ เป็นการกระทำผิดต่อศาสนาคริสต์และเป็นบาป ในขณะที่ปัจจัยด้านศาสนานี้ไม่ปรากฏในภาพยนตร์ของประเทศไทย เนื่องจากเรื่องศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและเปราะบางในสังคมไทยและเป็นหนึ่งในหัวข้อที่ผู้กำกับไทยพยายามเลี่ยงหรือไม่พาดพิงถึง หากต้องการให้ภาพยนตร์ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ หรือ “กองเซ็นเซอร์” และสามารถออกฉายในโรงภาพยนตร์ได้

การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นว่า Pedro Almodóvar และ มะเดียร์ ซูกีแยรติ มุ่งหวังให้ผู้ชมเห็นความสำคัญของความหลากหลายทางเพศและความรักที่นอกเหนือจากเพศชายและเพศหญิงภายในสังคมและเรียกร้องและสนับสนุนความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมทางเพศในสังคมที่ยังคงมีอุปสรรคและความยากลำบาก ถึงแม้ว่าช่วงเวลาภาพยนตร์ถ่ายทอดมาจะแตกต่างกันก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). *เพศวิถีศึกษากับเพศวิถีปฏิบัติในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดียนตุลา
- กองควบคุมโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ สำนักงานมาย กรุงเทพมหานคร. (2566). *สถานการณ์เอดส์ในประเทศไทย ปี 2565*. กรมควบคุมโรค <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1549120240328063459.pdf>
- ขวัญดวง สุขสมัย. (2558). *การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมหญิงรักหญิงในภาพยนตร์ของไทย ยุโรป และอเมริกา* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ). BU Research. <http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1135/3 kwandow.suks.pdf>.

- ชัยวัฒน์ ม่วงทอง. (2564). *วาทกรรมการตีตราผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีเกย์ในสื่อออนไลน์ประเทศไทย ผลกระทบและแนวทางการแก้ปัญหา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). NIDA Wisdom Repository. <https://repository.nida.ac.th/server/api/core/bitstreams/740ed5f6-cc1c-4aa0-8ddb-fb1393e555e6/content>
- ณัฐฐา นิชา เหล็กกล้า. (2564). การเปลี่ยนแปลงวาทกรรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในแบบเรียนเพศวิถีศึกษา. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 40(2), 79-95. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLC/article/download/257573/171936/968341>
- ภัสสร สังข์ศรี. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของภาพยนตร์กับบริบททางสังคม. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 17(2), 118.
- ภาณิชา พิมพ์ทองงาม. (2561). *ความรุนแรงที่ปรากฏในละครชุด Club Friday The Series 9* (สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ). BU Research. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/3179/3/panicha_pimt.pdf
- มัตติกา ใจจันทร์, และพรนภา คำพราว. (2557). ตราบาปจากโรคเอดส์ ตัวอย่างความเจ็บป่วยทางสังคม. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(3), 3. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/30479>
- สมภาร พรหมทา. (2548). *พุทธปรัชญา มนุษย์ สังคม และปัญหาจริยธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์สยาม.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2567). *ICD 11 คำนึงความเสมอภาคทางสุขภาพ ที่ต้องเท่าเทียมในคนข้ามเพศ*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. <https://www.thaihealth.or.th/?p=366502>
- อนุวัฒน์ กิระสุนทรพงษ์. (2559). *ความรู้เกี่ยวกับเอชไอวีและเอดส์*. โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ <https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/november-2016/hiv-aids-infection-treatment>

- Boswell, J. (1981). *Christianity, social tolerance, and homosexuality*.
<https://doi.org/10.7208/chicago/9780226067148.001.0001>
- Corrigan, P. W., & Watson, A. C. (2002). Understanding the impact of stigma on people with mental illness. *PubMed*, 1(1), 16–20. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16946807>
- Corrigan, P., & Rao, D. (2012). On the Self-Stigma of Mental Illness: Stages, Disclosure, and Strategies for Change. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 57(8), 464-469. <https://doi.org/10.1177/070674371205700804>
- España es el segundo país del mundo con mayor población LGTBI+. (2023). *Agencia EFE*. <https://efe.com/espana/2023-06-01/espana-poblacion-lgtbi-homosexualidad/>
- Fung, K. M., Tsang, H. W., Corrigan, P. W., Lam, C. S., & Cheung, W. M. (2007). Measuring self-stigma of mental illness in China and its implications for recovery. *The International journal of social psychiatry*, 53(5), 408–418. <https://doi.org/10.1177/0020764007078342>
- Gagnon, J. H., & Simon, W. (1973). *Sexual conduct: The social sources of human sexuality*. Aldine Pub.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Simon & Schuster.
- Holloway, F. (2006). Key Concepts in Mental Health: David Pilgrim. *Psychiatric Bulletin*, 30, 117-117.
- Jiménez Valencia S. y Gallagher, D. (26 de enero de 2023) *El papa Francisco dijo que la homosexualidad es pecado pero “no es delito”*. CNN Español. <https://cnnespanol.cnn.com/2023/01/26/papa-francisco-homosexualidad-pecado-no-delito-orix>

- Ritsher, J. B., Otilingam, P. G., & Grajales, M. (2003). Internalized stigma of mental illness: psychometric properties of a new measure. *Psychiatry Research*, 121(1), 31–49. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2003.08.008>
- Vance C. S. (1991). Anthropology rediscovers sexuality: a theoretical comment. *Social science & medicine* (1982), 33(8), 875–884. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(91\)90259-f](https://doi.org/10.1016/0277-9536(91)90259-f)
- Wahl, O. F. (1999). Mental Health Consumers' Experience of Stigma. *Schizophrenia Bulletin*, 25(3), 467-478. doi:10.1093/oxfordjournals.schbul.a033394
- Weeks, J., Holland, J., & Waites, M. (Eds.) (2003). *Sexualities and society*. Polity Press.